

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ของรัฐปัตตานี ตั้งแต่ในอดีต มีลักษณะพิเศษในด้านการดำรงชีวิตของประชาชน มีความเป็นอัตลักษณ์ทั้งในชาติพันธุ์ ศาสนา และวัฒนธรรม อันมีความเชื่อ ความศรัทธา รวมทั้งวัฒนธรรมที่มีความหลากหลายซึ่งอาศัยร่วมกันในพื้นที่ (จุฬารัตน์ เอื้ออำนวย, 2548) โดยสามารถกล่าวได้ว่าเป็นดินแดนพหุสังคม (Plural Society) ที่มีการผสมผสานวัฒนธรรมต่างๆ ที่ประกอบไปด้วย สองวัฒนธรรมหลัก คือ วัฒนธรรมของประชาชนชาวไทยมุสลิมและวัฒนธรรมของประชาชนชาวไทยพุทธ ซึ่งมีความเป็นเอกลักษณ์ทางด้านศาสนาและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน (จรัญมะลุลิมา, 2547)

จังหวัดปัตตานี เป็นส่วนหนึ่งของจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีความน่าสนใจ ทั้งเชิงประวัติศาสตร์ และเชิงภูมิศาสตร์ เป็นจังหวัดที่มีสภาพภูมิประเทศและที่ตั้งได้เปรียบจังหวัดอื่นๆ กล่าวคือ ตั้งอยู่ในเขตรอยต่อที่สามารถติดต่อกับสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่ประกอบด้วย จังหวัดยะลา นราธิวาส และจังหวัดสงขลา ปัตตานี จึงเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจที่สำคัญของชายแดนใต้มาตั้งแต่อดีต ประกอบกับจังหวัดปัตตานี ตั้งอยู่ริมฝั่งทะเลตะวันออกของภาคใต้ติดกับทะเลจีนใต้ หรืออ่าวไทย ซึ่งเป็นเมืองท่าที่สำคัญ และมีโครงสร้างพื้นฐานรองรับการประมงเชิงพาณิชย์ เช่น ท่าเทียบเรือขนาดใหญ่ ที่รองรับทั้งเรือประมงขนาดใหญ่และขนาดเล็ก ทำให้เกิดการค้าการลงทุนในจังหวัดปัตตานีค่อนข้างสูง ส่งผลต่อการสร้างงาน สร้างอาชีพให้กับคนในพื้นที่ ส่วนพื้นที่ราบลุ่ม บริเวณตอนกลาง และตอนใต้ของจังหวัดมีแม่น้ำปัตตานี ไหลผ่านทำให้ที่ดินมีความอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การทำเกษตร ปลูกข้าว ปลูกยางพารา สร้างผลผลิตที่มีคุณภาพออกสู่ตลาด ตลอดทั้งมีทรัพยากรด้านการท่องเที่ยว ทั้งด้านธรรมชาติ โบราณสถานทางประวัติศาสตร์ และด้านประเพณีวัฒนธรรม (สำนักงานจังหวัดปัตตานี, 2557)

อย่างไรก็ตาม ภายใต้อิทธิพลและโอกาสที่เอื้อต่อการพัฒนาของจังหวัดปัตตานี ดังกล่าว ยังมีปัญหาอุปสรรคที่จำเป็นต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนา เช่น ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ปัญหาความยากจน ปัญหาการว่างงาน ปัญหาความเหลื่อมล้ำ ปัญหาการสื่อสาร ปัญหาการศึกษา ปัญหาครอบครัว นอกจากนี้ยังมีปัญหาสุขภาพอนามัยปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งเป็นฐานการผลิตภาคเกษตรและอุตสาหกรรม สิ่งเหล่านี้ล้วนแต่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่จังหวัดปัตตานีเป็นอย่างยิ่ง

จากข้อมูลแผนพัฒนาสถิติจังหวัดปัตตานี สำนักงานสถิติแห่งชาติ ระบุ ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดปัตตานีเฉลี่ยต่อหัว (GPP Per Capita Income) ต่ำกว่าระดับประเทศ และต่ำที่สุดของภาคใต้ โดยปี พ.ศ. 2554 จังหวัดปัตตานี มี GPP เฉลี่ยต่อหัว 67,492 บาท ขยายตัวร้อยละ 10.90 เมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2553 ต่ำกว่าระดับประเทศ และระดับภาค ที่มีค่าเฉลี่ย 16,4512 บาท และ 125,270 บาท ตามลำดับดังตาราง 1

ตาราง 1 มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดภาคใต้/ภาคใต้/ประเทศ ณ ราคาปัจจุบัน

หน่วย : ล้านบาท

จังหวัด	ปี 2552		ปี 2553		ปี 2554		Per Capita
	มูลค่า	ร้อยละ	มูลค่า	ร้อยละ	มูลค่า	ร้อยละ	
ปัตตานี	36,760	6.4	42,178	14.7	47,423	12.4	67,492
ยะลา	36,094	-6.6	51,274	42.1	59,554	16.2	120,55
นราธิวาส	38,531	-4.4	52,065	35.1	61,250	17.6	77,591
สงขลา	151,755	-5.6	186,457	22.9	214,799	15.2	145,27
สตูล	24,800	-0.4	29,936	20.7	33,951	13.4	114,65
ภาคใต้ชายแดน	287,840	-3.7	361,912	25.7	416,997	15.2	110,87
ภาคใต้	910,302	-0.5	1,056,530	22.1	1,187,420	12.4	125,27
ประเทศ	9,590,722	-0.7	10,709,814	11.7	11,120,518	3.8	164,51

ที่มา: ประมวลข้อมูลโดยใช้ฐานข้อมูล GPP ของสำนักบัญชีประชาชาติ, 2557.

จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงระดับรายได้ของประชากรในจังหวัดปัตตานี ที่อยู่ในระดับต่ำที่สุด หากเทียบกับจังหวัดอื่นในชายแดนภาคใต้ ซึ่งสอดคล้องกับโครงการวิจัย เรื่อง ความยากจนและความไม่เท่าเทียมกันด้านรายได้ของประชาชนใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้: ปัตตานี ยะลา นราธิวาส สตูล และสงขลา มีวัตถุประสงค์เพื่อทบทวนข้อมูลพื้นฐาน สภาพทั่วไปและสถานการณ์ด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของพื้นที่กลุ่มจังหวัดชายแดนใต้ 5 จังหวัด โดยผลการศึกษาพบว่า เส้นความยากจนใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จังหวัดสงขลา มีเส้นความยากจนสูงที่สุด คือ 1,591 (บาท/คน/เดือน) รองลงมา คือ จังหวัดยะลา คือ 1,572 (บาท/คน/เดือน) ส่วนจังหวัดปัตตานี มีเส้นความยากจนต่ำที่สุดใน 5 จังหวัด คือ 1,455(บาท/คน/เดือน) (ประ โยชน์ เจริญสุข, 2554)

นอกจากปัญหารายได้ต่อหัวของประชาชนในจังหวัดปัตตานีที่อยู่ในระดับต่ำสุดในจังหวัดชายแดนภาคใต้แล้ว หากพิจารณาด้านประชากรและแรงงานจะพบข้อมูลที่น่าสนใจต่อการศึกษา

คือ จากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2555 พบว่า มีประชากรอยู่ในกำลังแรงงาน จำนวน 499,060 คน มีคนว่างงาน จำนวน 8,299 คิดเป็นร้อยละ 1.18 ซึ่งต่ำกว่าในปี พ.ศ. 2551-2553 แต่สูงขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับปี พ.ศ. 2554 โดยมีอัตราการว่างงานสูงเป็นอันดับที่ 1 ของกลุ่มจังหวัดและภาคใต้ ซึ่งปัญหาแรงงานที่สำคัญคือ 1) แรงงานในพื้นที่ด้อยคุณภาพ 2) สภาพการจ้างงาน ไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของแรงงานในพื้นที่ 3) ขาดแคลนแรงงานภาคการประมง และ 4) ปัญหาต่อเนื่องจากแรงงาน ต่างด้าว ตามตาราง 2

ตาราง 2 ข้อมูลการว่างงานของกลุ่มจังหวัดชายแดนภาคใต้

จังหวัด	อัตราการว่างงาน				
	2551	2552	2553	2554	2555
กลุ่มจังหวัดภาคใต้	1.86	2.40	1.90	1.13	0.93
ปัตตานี	1.58	2.15	2.15	0.98	1.18
ยะลา	1.72	1.01	0.64	0.27	0.47
นราธิวาส	2.50	3.76	2.77	1.48	0.52
สงขลา	1.82	2.52	2.07	0.66	0.58
สตูล	1.21	1.41	1.32	0.72	0.66

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2555

จากที่กล่าวมา แสดงให้เห็นว่าจังหวัดปัตตานี มีปัญหาการว่างงานสูงสุดซึ่งอาจสร้างปัญหารายได้เฉลี่ยต่อหัวระดับต่ำของประชาชนในจังหวัดปัตตานี และส่งผลกระทบต่อการพัฒนาในพื้นที่เพราะสิ่งสำคัญในการพัฒนา ก็คือ ประชาชน หากพื้นฐานความเป็นอยู่ของประชาชนนั้นไม่ดี การพัฒนาพื้นที่ก็จะช้าลงไปด้วยดังนั้น ภาครัฐจำเป็นต้องให้ความสำคัญและแก้ไขปัญหานี้โดยเร่งด่วน

การขับเคลื่อนงานด้านการพัฒนาและแก้ไขปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการน้อมนำยุทธศาสตร์พระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” มาปรับใช้ให้เกิดผลในทางปฏิบัติทั้งในด้านการบริหาร และการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 ดังจะเห็นว่าสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ส่งผลกระทบต่อพัฒนาในพื้นที่ที่ไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพตามศักยภาพที่มีอยู่ของพื้นที่ เจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชนในพื้นที่ถูกทำร้าย เกิดความหวาดระแวงระหว่างประชาชนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในบางพื้นที่เจ้าหน้าที่ไม่สามารถเข้าไปปฏิบัติงานเพื่อขับเคลื่อนกิจกรรม ในระดับพื้นที่ได้ เนื่องจากขาดความมั่นใจในความปลอดภัยในชีวิต ประกอบกับกระแสของฝ่ายตรงข้ามที่มี

ความคิดขัดแย้งกับรัฐ ได้ชักนำการทำลายความน่าเชื่อถือของฝ่ายตรงข้ามประชาชนให้มีแนวคิดต่อต้านหน่วยงานภาครัฐที่จะเข้าไปปฏิบัติงานในพื้นที่ ทำให้การติดต่อประสานงานการพัฒนาในระดับพื้นที่หยุดชะงักลง ส่งผลกระทบต่อการส่งเสริมกิจกรรมด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่หมู่บ้านและชุมชน เกิดช่องว่างระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐกับประชาชนเพิ่มขึ้น (สถาบันการพัฒนาชุมชน, 2550)

จากสภาพปัญหาดังกล่าวสอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยประเมินผลแผนปฏิบัติการพัฒนาจังหวัดปัตตานี พ.ศ. 2555 ที่นำเสนอต่อศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) จัดทำโดยมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ศึกษาความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่รัฐ กับผู้นำประชาชนและประชาชนต่อการปฏิบัติการพัฒนาพื้นที่จังหวัดปัตตานี พบว่า มีความแตกต่างกันระหว่างความเห็นของกลุ่มคนทั้งสองกลุ่ม โดยเจ้าหน้าที่รัฐส่วนใหญ่มีความเห็นว่า การดำเนินงานด้านต่างๆ ของแผนงานและโครงการทางภาครัฐได้ดำเนินการตามนโยบาย ยุทธศาสตร์ของ ศอ.บต. และจังหวัดปัตตานี ในทุกขั้นตอน และผลการดำเนินงานเป็นไปตามแผนงาน ช่วยให้ชุมชนได้รับความเป็นธรรมในการดำรงชีวิตมากขึ้นและเป็นรูปธรรมมากกว่าที่ผ่านมา ทำให้เกิดความรัก ความสามัคคีในชุมชน และมีความพึงพอใจต่อผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้น

ในขณะที่ประชาชน เห็นว่าตั้งแต่ขั้นตอนการได้มาซึ่งโครงการจนถึงการประเมินโครงการ พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในขั้นตอนต่างๆ ของโครงการน้อย ประชาชนที่ไม่ได้รับผลจากโครงการเกิดความรู้สึกว่าไม่ได้รับความเป็นธรรม และไม่ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมการพัฒนาของชุมชนต่อไป ยกเว้นบางโครงการที่ได้ผลอย่างชัดเจนและได้รับการยอมรับและสนับสนุนอย่างมากจากประชาชนในพื้นที่ คือ โครงการลักษณะการพัฒนาปรับปรุงมัธยมและโรงเรียนตาดีกา โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนระดับหมู่บ้าน จังหวัดชายแดนภาคใต้ (พนม.) และโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) เป็นต้น ซึ่งมีรูปแบบที่สามารถตอบสนองความต้องการของชุมชนได้อย่างแท้จริง เพราะมีคณะกรรมการและชุมชนเข้มแข็งคอยดูแล ตรวจสอบ และสนับสนุน การทำกิจกรรมของผู้เข้าร่วมโครงการ ตลอดจนมีการติดตามประเมินผลจากผู้นำประชาชนและหน่วยงานที่รับผิดชอบ

จากผลการศึกษาดังกล่าวอาจจะสรุปได้ว่า มุมมองระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐกับประชาชนในพื้นที่ที่มีความแตกต่างกันโดยสิ้นเชิง อาจเป็นเพราะช่องว่างระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐกับประชาชนที่ไม่สามารถหาตัวกลางในการประสานความร่วมมือได้ ภายใต้สภาวะแวดล้อมดังกล่าวนี้ ภาครัฐจึงจำเป็นต้องตระหนักและเรียนรู้ เพื่อที่จะเสริมสร้างบรรยากาศของการยอมรับและเห็นคุณค่าของกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาพื้นที่

ทั้งนี้ การดำเนินงานที่ผ่านมาจะเห็นได้ว่า รัฐบาลมีความพยายามที่จะลดช่องว่างระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐกับประชาชน ให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในระดับหมู่บ้านจังหวัดชายแดนภาคใต้ (โครงการพนม.) ซึ่งเป็นโครงการที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 ภายใต้การกำกับดูแลของสอ.บต.ที่ได้รับการตอบรับจากประชาชนเป็นอย่างดี เนื่องจากมีรูปแบบที่ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ผ่านการทำเวทีประชาคมหมู่บ้าน โดยดำเนินการภายใต้กรอบแนวคิดการพัฒนาศักยภาพพื้นที่ และคุณภาพชีวิตของประชาชน ซึ่งผลลัพธ์สุดท้ายจะมีส่วนช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจฐานราก สร้างอาชีพ สร้างรายได้ ส่งผลให้คุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้น รวมทั้ง ประชาชนมีความเชื่อมั่นต่อหน่วยงานภาครัฐก่อให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อภาครัฐ (สอ.บต., 2558)

ด้วยสภาพปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมในจังหวัดปัตตานีที่ได้กล่าวมาในข้างต้นนั้น โดยเฉพาะปัญหารายได้ และปัญหาการว่างงานของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งปัญหาเหล่านี้ส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยผู้วิจัยได้ตั้งข้อสังเกตว่าโครงการ พนม. มีตัวชี้วัดความสำเร็จโครงการหรือผลลัพธ์การดำเนินโครงการที่ต้องการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานราก สร้างอาชีพ สร้างรายได้ รวมทั้งการสร้างเชื่อมั่นต่อหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งหากผลการดำเนินโครงการเป็นไปตามที่กำหนดไว้ นั้นสภาพปัญหาต่างๆ ดังกล่าวต้องยุติหรือหมดไป แต่พบว่า คุณภาพชีวิตของประชาชนยังไม่ดีขึ้นเป็นไปได้ว่าแนวทางการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าการประเมินโครงการจะเป็นเครื่องมือที่จะสะท้อนให้เห็นกระบวนการทำงานในทุกๆ ขั้นตอนอย่างมีคุณภาพ มีความน่าเชื่อถือมากที่สุด เพราะการประเมินเป็นกระบวนการสำคัญอย่างหนึ่งในระบบควบคุมการบริหารโครงการให้ประสบความสำเร็จ นอกจากนี้การประเมินช่วยฉายภาพให้เห็นผลกระทบของโครงการที่มีต่อบุคคล ชุมชน สังคม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งจะเป็นเครื่องมือช่วยตัดสินใจที่จะพัฒนาโครงการ แก้ไขปัญหาและอุปสรรค ตลอดจนเป็นข้อมูลให้กับคณะผู้บริหารที่จะตัดสินใจอนุมัติหรือชะลอการดำเนินโครงการในระยะถัดไป

ทั้งนี้ สอ.บต. ได้ดำเนินโครงการพนม. ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 มาอย่างต่อเนื่อง มีการประเมินโครงการและสรุปผลการดำเนินงานเป็นประจำทุกปี แต่ข้อมูลผลการดำเนินงานเกี่ยวกับโครงการดังกล่าวยังไม่ครอบคลุมที่จะบ่งชี้ความสำเร็จของโครงการ เพื่อช่วยตัดสินใจในการดำเนินโครงการต่อไป อาจเป็นไปได้ว่าการประเมินโครงการยังไม่ครอบคลุม ชัดเจน และเป็นระบบ

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะประเมินโครงการ พนม. ซึ่งถือเป็นเรื่องพื้นฐานที่จะต้องทำความเข้าใจเป็นการเบื้องต้นก่อนว่าแต่ละด้านของโครงการนั้นมีผลการประเมินเป็นอย่างไร โดยผู้วิจัยเลือกใช้รูปแบบของซีบีพี (CIPP Model) ตามแนวคิดของ Stufflebeam (อ้างถึงใน สุวิมล ตีรภานันท์, 2550: 47) ในการประเมิน เนื่องจากเป็นการประเมินโครงการทั้งระบบ ซึ่งประกอบด้วย

1) ด้านบริบท 2) ปัจจัยนำเข้า 3) กระบวนการบริหารโครงการ และ 4) ผลผลิตโครงการ ตลอดจนการเสนอแนวทางการพัฒนากิจกรรมตามโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนระดับหมู่บ้าน จังหวัดปัตตานี โดยผลการวิจัยสามารถใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุง พัฒนาการดำเนินงานตามแผนงานโครงการพมม. ในปีต่อไป ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

คำถามการวิจัย

1. ผลการประเมินโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนระดับหมู่บ้าน จังหวัดปัตตานี ในด้านบริบท(Context) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ด้านกระบวนการ (Process) และด้านผลผลิต (Output) ของโครงการเป็นอย่างไร
2. คุณลักษณะของผู้นำสี่เสาหลักที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบริบทโครงการ ปัจจัยนำเข้าโครงการ กระบวนการบริหารโครงการ และผลผลิตโครงการแตกต่างกันหรือไม่
3. แนวทางการพัฒนากิจกรรมตามโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนระดับหมู่บ้าน จังหวัดปัตตานี ควรเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประเมินโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนระดับหมู่บ้าน จังหวัดปัตตานี
2. เพื่อวิเคราะห์คุณลักษณะผู้นำสี่เสาหลักกับบริบทโครงการ ปัจจัยนำเข้าโครงการ กระบวนการบริหารโครงการ และผลผลิตโครงการ
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนากิจกรรมตามโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนระดับหมู่บ้าน จังหวัดปัตตานี

สมมติฐานของการวิจัย

1. เพศที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อด้านบริบทโครงการ ปัจจัยนำเข้าโครงการ และกระบวนการบริหารโครงการที่แตกต่างกัน
2. อายุที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อด้านบริบทโครงการ ปัจจัยนำเข้าโครงการ และกระบวนการบริหารโครงการ ที่แตกต่างกัน

3. วุฒิการศึกษาที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อด้านบริบทโครงการ ปัจจัยนำเข้าโครงการ และกระบวนการบริหารโครงการ ที่แตกต่างกัน
4. ระยะเวลาในการทำงานโครงการ พนม. ที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อด้านบริบทโครงการ ปัจจัยนำเข้าโครงการ และกระบวนการบริหารโครงการ ที่แตกต่างกัน
5. ตำแหน่งหน้าที่ที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อด้านบริบทโครงการ ปัจจัยนำเข้าโครงการ และกระบวนการบริหารโครงการ ที่แตกต่างกัน

นิยามศัพท์เฉพาะ

ผู้วิจัยให้ความหมายของนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนระดับหมู่บ้าน (พนม.) หมายถึง โครงการที่ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) ดำเนินการในหมู่บ้านเป้าหมายในจังหวัดปัตตานี ครอบคลุมพื้นที่ 12 อำเภอ 111 ตำบล และ 641 หมู่บ้าน

การพัฒนาคุณภาพชีวิตหมายถึง การสร้างให้เกิดภาวะความพร้อมของบุคคล ให้เหมาะสมตามความจำเป็นพื้นฐานทางสังคม ซึ่งประกอบด้วย 7 ด้าน คือ ด้านสุขภาพ ด้านการศึกษา ด้านการประกอบอาชีพ ด้านรายได้ ด้านชีวิตครอบครัว ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านการบริหารจัดการที่ดีของภาครัฐ

การประเมินโครงการ หมายถึง การวัดผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ แบบชีปปี (CIPP Model) ได้แก่ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการบริหารโครงการ และด้านผลผลิตของโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนระดับหมู่บ้าน จังหวัดปัตตานี

คุณลักษณะของผู้นำสี่เสาหลัก หมายถึง ลักษณะทั่วไปของผู้หน้าที่บ่งบอกถึงความเป็นตัวตนของแต่ละบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ระยะเวลาในการทำงาน โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนระดับหมู่บ้าน จังหวัดปัตตานี และตำแหน่งหน้าที่

กระบวนการบริหารโครงการ หมายถึง ขั้นตอนในการบริหารทรัพยากรต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดโครงการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ภายใต้กรอบด้านงบประมาณและเวลาที่จำกัด

การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ หมายถึง วิธีการปฏิบัติงานเพื่อบรรลุเป้าหมายของโครงการ โดยมีขั้นตอนที่สำคัญ 3 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผนกลยุทธ์ขององค์กร การกำหนดรายละเอียดของตัวชี้วัดผลดำเนินงาน และการวัดและตรวจสอบผลการดำเนินงาน

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งประเมินผลโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนระดับหมู่บ้าน ในจังหวัดปัตตานี โดยเลือกใช้รูปแบบของชิปปี้(CIPP Model) ตามแนวคิดของ Stufflebeam(อ้างถึงใน สุวิมล ตีรกานันท์,2550: 47) ในการประเมินเนื่องจากการประเมินโครงการทั้งระบบซึ่งประกอบด้วย 1) ด้านบริบท 2) ปัจจัยนำเข้า 3) กระบวนการบริหาร โครงการ 4) ผลผลิตของโครงการ และเพื่อเสนอแนวทางการพัฒนากิจกรรมตามโครงการ ตลอดจนผลการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนระดับหมู่บ้าน จังหวัดปัตตานี

2. ขอบเขตด้านประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ที่ใช้ในการวิจัย มีดังต่อไปนี้

2.1.1 ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ สอ.บต. ที่เป็นผู้จัดทำแผนงาน กำกับดูแลแผนงานโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนระดับหมู่บ้าน และ 2) เจ้าหน้าที่ ระดับจังหวัด และระดับอำเภอ ที่เป็นผู้รับผิดชอบนำแผนงานโครงการไปปฏิบัติในพื้นที่

2.1.2 ผู้นำสี่เสาหลักใน 641 หมู่บ้าน ในจังหวัดปัตตานี ประกอบด้วย 1) ผู้ใหญ่บ้าน 2) ผู้แทนสมาชิก อบต. 3) ผู้นำศาสนา และ 4) ปราชญ์ชาวบ้าน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัย มีดังต่อไปนี้

2.2.1 กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยเชิงคุณภาพ ทั้งหมด 24 คน

- 1) ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ สอ.บต. จำนวน 4 คน
- 2) เจ้าหน้าที่ระดับจังหวัด จำนวน 2 คน
- 3) เจ้าหน้าที่ระดับอำเภอๆ ละ 1 คน จำนวน 12 อำเภอ
- 4) ผู้นำสี่เสาหลักจาก 4 ชุมชน จำนวน 4 คน
- 5) ผู้มีส่วนได้เสียกับโครงการ จำนวน 2 คน

2.2.2 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเชิงปริมาณ ทั้งหมด 1,200 คน

กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ เป็นผู้นำสี่เสาหลัก ใน 300 หมู่บ้าน ของจังหวัดปัตตานี ซึ่งแต่ละหมู่บ้าน จะประกอบด้วย 1) ผู้ใหญ่บ้าน 1 คน 2) ผู้แทนสมาชิก อบต. 1 คน 3) ผู้นำศาสนา 1 คน และ 4) ปราชญ์ชาวบ้าน 1 คน รวมหมู่บ้านละ 4 คน

3. ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยครั้งนี้ได้ทำการวิจัยในพื้นที่ จังหวัดปัตตานี ซึ่งมี 641 หมู่บ้าน 111 ตำบล และ 12 อำเภอ

4. ขอบเขตด้านเวลา

การวิจัยครั้งนี้กำหนดระยะเวลาในการดำเนินการ เริ่มตั้งแต่เดือนมิถุนายน 2558 ถึงเดือนมิถุนายน 2559 รวมระยะเวลา 1 ปี

ข้อจำกัดในการวิจัย

1. การประเมินโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนระดับหมู่บ้าน จังหวัดปัตตานี ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า และด้านกระบวนการบริหาร โครงการเป็นการประเมินในเชิงปริมาณ แต่การประเมินด้านผลผลิตของโครงการเป็นการประเมินในเชิงคุณภาพ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเสนอแนวทางการพัฒนากิจกรรมตามโครงการต่อไป

2. ในการทดสอบสมมติฐานของการวิจัย ผู้วิจัยวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะทั่วไปของผู้นำสี่เสาหลักกับบริบทโครงการ ปัจจัยนำเข้าโครงการ และกระบวนการบริหารโครงการ เท่านั้น ส่วนผลผลิตโครงการไม่ได้นำมาทดสอบสมมติฐานในการวิจัยครั้งนี้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้สารสนเทศของการบริหารโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนระดับหมู่บ้าน เพื่อปรับปรุงแก้ไขโครงการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และประกอบการตัดสินใจของผู้บริหารโครงการในปัจจุบันตามถัดไป

2. ใช้สารสนเทศเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ ด้านเศรษฐกิจ สังคม และความเชื่อมั่นต่อหน่วยงานภาครัฐ

3. เป็นแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในจังหวัดชายแดนใต้สู่การปฏิบัติงานเชิงรุกของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา